

Tukea ja vertaisuutta

Henkilökohtaisen avun ja omaishoidon tuen hakeminen

Päivitetty 1.9.2026

Kuva. Freepik

Sisältö

- Etuuksien ja palvelujen hakeminen
- Millainen on hyvä lausunto?
- Millainen on hyvä hakemus?
- Henkilökohtaisen avun hakeminen
- Omaishoidon tuen hakeminen
- Mitä teen, jos hakemukseni hylätään?
- ME/CFS: Hyvä hoito -konsensusuositukset
- Lisätietoa aiheesta
- Kirjallisuutta

Palveluneuvonta ei ole viranomaispalvelu

- Palveluneuvonta ei ole viranomaispalvelua eikä viranomaisen antamaa neuvontaa.
- Se ei korvaa sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisen tai viranomaisen antamaa neuvontaa. Arvioinnin ja päätöksen palvelun myöntämisestä tekee aina viranomainen.
- Varmista yksilölliset, juuri omaan elämäntilanteeseesi sopivat ohjeistukset asioitasi hoitavalta ammattilaiselta tai viranomaiselta.
- Palveluneuvonnan antamat ohjeet on tarkoitettu ohjaamaan oikeiden viranomaisten ja palveluiden äärelle.
- Suomen ME/CFS-yhdistys ry ei vastaa neuvojen mahdollisesti aiheuttamista vahingoista tai oikeudenmenetyksistä.

Etuuksien ja palvelujen hakeminen 1/2

- Hakemuksessasi sekä hakemuksen liitteenä olevissa lausunnoissa tulee kuvata selkeästi ja konkreettisin esimerkein, että täytät hakemasi etuuden tai palvelun myöntämisen perusteet sinulla diagnosoidun sairauden/ vamman takia.
- Sinun on hyvä tietää hakemiesi etuuksien tai palvelujen myöntämisen perusteet.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisen on tärkeä tietää, mitä etuuksia tai palveluita haet hänen kirjoittamallaan lausunnolla, jotta hän osaa kirjata lausuntoon oleelliset asiat hakemasi etuuden/ palvelun kannalta.

Kuva. Freepik.

Etuuksien ja palvelujen hakeminen 2/2

- Eri etuuksia ja palveluja haetaan eri lausunnoilla.
 - Esim. A, B, C-lausunto, kuntoutussuunnitelma
- Kelan lääkinnällistä kuntoutusta lukuun ottamatta lausunnon voi kirjoittaa joko julkisen tai yksityisen sektorin lääkäri.
- Lisäksi kannattaa liittää mukaan lausunto fysio- ja/tai toimintaterapeutilta ja tarvittaessa psykoterapeutilta.
- Hyvinvointialue saattaa edellyttää julkisen puolen lausunnon etuuden hakemiseen.
- Yksityispuolen lausunnosta on silti usein hyötyä palvelutarpeen arvioinnissa.

Kuva. Freepik.

Uusi BC-lausunto

Mikä on uusi sähköinen BC-lääkärinlausunto?

- BC-lausunto on uusi sähköinen lääkärinlausunto, joka sisältää lääkärinlausunnot B ja C.
- Korvaa nykyiset B- ja C-lausunnot.
- Tarvitset BC-lausuntoa esimerkiksi, kun haet sairauspäivärahaa, kuntoutusta, työkyvyttömyyseläkettä, lääkekorvausoikeutta tai vammaistukea.
- Tulee käyttöön syksyllä 2026.
- Tallentuu Kantaan, ja se voidaan välittää myös Kelaan.
- Tietoa BC-lausunnosta Kelan sivuilla:
<https://www.kela.fi/yhteistyokumppanit-terveydenhuolto-laakarilausunnot-ja-todistukset-bc-lausunto>

Kuva. Freepik.

Millainen on hyvä lausunto 1/2?

- Lausunnosta sen liitteistä olisi tärkeä käydä ilmi:
 - *Potilaalla on diagnosoitu sairaudet tai vammat x, y, z. Potilaan sairauksista tai vammoista x, y, z aiheutuu potilaalle pitkäaikainen ja niin merkittävä toimintakyvyn alenema, että...*
 - Potilas täyttää sairautensa/ vammansa takia hakemansa etuuden/ palvelun myöntämisen perusteet.
 - Konkreettisia esimerkkejä: miten haetun etuuden tai palvelun myöntämisperusteet täyttyvät potilaan kohdalla hänen sairautensa/ vammansa takia.

Kuva. Freepik.

Millainen on hyvä lausunto 2/2?

- Lausunnosta sen liitteistä olisi tärkeä käydä ilmi:
 - Perustelut, miksi haettu etuus/ palvelu on potilaalle hänen sairautensa/ vammansa takia välttämätön.
 - Toimintakyky arjessa tulee olla kuvattuna riittävän tarkasti, hyvä kuvata kaikkien potilaalla diagnosoitujen sairauksien yhteisvaikutus liikunta-, toiminta- ja työkykyyn.

Kuva. Freepik.

Millainen on hyvä hakemus 1/2?

- Hakemukseen olisi tärkeä kirjata:
 - *Minulla on diagnosoitu sairaudet tai vammat x, y, z. Sairauksistani tai vammoistani x, y, z aiheutuu pitkäaikainen ja niin merkittävä toimintakyvyn alenema, että...*
 - Täytät sairautesi/ vammasi takia hakemasi etuuden/ palvelun myöntämisen perusteet.
 - Konkreettisia esimerkkejä: miten hakemasi etuuden tai palvelun myöntämisperusteet kohdallasi täyttyvät sairautesi/ vammasi takia

Kuva. Freepik.

Millainen on hyvä hakemus 2/2?

- Hakemukseen olisi tärkeä kirjata:
 - Perustelut, miksi hakemasi etuus/ palvelu on sinulle sairautesi/ vammasi vuoksi välttämätön.
 - Miten sairautesi vaikuttavat toimintakykyysi omassa arjessasi sekä sairauksien yhteisvaikutus liikunta-, toiminta- ja työkykyysi.

Kuva. Freepik.

Henkilökohtainen apu, hakeminen

- Haetaan omalta hyvinvointialueelta
- Lääkärinlausunto C tai vastaavat tiedot sisältävä lausunto, (julkinen tai yksityinen sektori)
- Palvelutarpeen arviointi
- Oma hakemus
- Päiväkirja avun tarpeesta ja tuntimäärästä
- Esim. toimintaterapeutin lausunto on hyvä olla liitteenä.
- Kuvaa hakemuksessasi tarkasti niitä päivittäisiä toimia,
 - joista suoriutuaksesi tarvitset välttämättä toisen henkilön apua, ja
 - kuinka runsasta ja jatkuvaa tai kuinka usein toistuvaa apua tarvitset.

Kuva. Freepik

Henkilökohtainen apu 1/5

Sinulla on oikeus saada henkilökohtaista apua vamman/sairauden aiheuttamasta pitkäaikaisesta toimintarajoitteesta johtuvan yksilöllisen tarpeesi mukaan.

Hyvinvointialueen on järjestettävä henkilökohtainen apu, jos **tarvitset sairautesi tai vammasi vuoksi toisen henkilön apua yhdessä tai useammassa alla mainitussa toimessa eikä avun tarpeisiisi voida vastata sopivin palveluin muun lain nojalla.**

- Päivittäisissä toimissa: esim. liikkuminen, asiointi, kotityöt, pukeutuminen, henkilökohtaisen hygienian hoito, wc-käynnit.
- Työssä tai opiskelussa tai
- Vuorovaikutuksessa, vapaa-ajan toiminnassa tai yhteiskunnallisessa osallistumisessa.

Kuva. Freepik

Henkilökohtainen apu 2/5

Myöntämisperusteita. Voit olla oikeutettu, jos

- Olet sairautesi/ vamman vuoksi vaikeavammainen ja täytät vammaispalvelulaissa määritellyt edellytykset henkilökohtaisen avun myöntämiseksi.
- Liikunta- ja toimintakykyysi on sairauksien vuoksi pitkäaikaisesti ja merkittävästi heikentynyt siten, että sinulla on merkittäviä vaikeuksia huolehtia itsestäsi ja selviytyä arjen toiminnoista
- Et ole sinulla diagnosoitujen sairauksien/ vamman vuoksi kykenevä suoriutumaan omasta arjestasi ilman henkilökohtaista apua, ja

Kuva. Freepik

Henkilökohtainen apu 3/5

Myöntämisperusteita. Voit olla oikeutettu, jos

- Tarvitset sairautesi aiheuttaman vaikean toimintakyvyn haitan vuoksi välttämättä henkilökohtaisen avustajaa selviytyäksesi yhdenvertaisesti välttämättömistä arjen toiminnoista.
- Henkilökohtainen avustaja on sinulle välttämätön ja soveltuvin vaihtoehto liikunta- ja toimintakyvyn sekä elämänlaadun ja mahdollisimman itsenäisen elämän tukemiseksi sekä arjessa selviytymisen mahdollistumiseksi.
- Tarvitset henkilökohtaista apua kattamaan asiat ja tehtävät, jotka tekisit itse, mikäli sairauden/ vamman aiheuttama toimintarajoite ei tätä estäisi tai vaikeuttaisi.

Henkilökohtainen apu 4/5

Myöntämisperusteita. Voit olla oikeutettu, jos

- Tarvitset välttämättä apua saadaksesi perustarpeesi hoidetuiksi, ja lisäksi sinulla on tarve henkilökohtaiseen apuun tukemaan ja mahdollistamaan sellaista elämää, mitä haluaisit elää.
- Arjen suoritusten ja osallistumisen kannalta välttämättömät tehtävät tai toiminnot jäisivät ilman henkilökohtaista avustajaa kokonaan tekemättä tai päivittäisten henkilökohtaisten toimien suorittaminen olisi kohtuuttoman hankalaa.

Kuva. Freepik

Henkilökohtainen apu 5/5

Erityisesti vaikeammin sairaat. Myöntämisperusteita. Voit olla oikeutettu, jos

- Kykenet määrittelemään avuntarpeesi, sen määrän, sisällön, antamisajankohdan jne. eli ohjaamaan avustajaa ja päättämään millaista apua ja milloinkin tarvitset.
- Avun tarve ei painotu hoivaan, huolenpitoon tai valvontaan, vaan arkitoimissa avustamiseen ja mahdollisimman itsenäisen selviytymisen edistämiseen avustajan avulla.
- Hakemukseen tärkeä kuvata: miten osallistut, ohjeistat, pienikin oma aktiivisuus tärkeä kuvata!
- Lisätietoa henkilökohtaisesta avusta Invalidiliiton sivuilla täällä: <https://www.invalidiliitto.fi/vammaisuus/itsenainen-elama-ja-asuminen/henkilokohtainen-apu>

Esimerkkejä 1/3

- Alla esitettyjä seikkoja olisi hyvä tuoda esiin omassa hakemuksessasi sekä liitteenä olevissa lääkärin- ja muissa lausunnoissa ja selvityksissä **niiltä osin kuin ne sinun kohdallasi pitävät paikkansa**.
- *Minulla on diagnosoitu sairaudet x, y, z. Sairauksista x, y, z aiheutuu pitkäaikainen ja niin merkittävä toimintakyvyn alenema, että tarvitsen välttämättä henkilökohtaisen avustajan x h viikossa selviytyäkseni yhdenvertaisesti välttämättömistä arkitoimista omassa arjessani.*
- *Liikunta- ja toimintakykyni on sairauksien vuoksi heikentynyt pitkäaikaisesti, merkittävästi ja jatkuvaluonteisesti siten, että minulla on huomattavia vaikeuksia huolehtia itsestäni ja selviytyä arjen toiminnoista ja tarvitsen välttämättä henkilökohtaisen avustajan apua x h/ viikossa.*

Esimerkkejä 2/3

- *Henkilökohtainen apu on minulle välttämätön ja soveltuvin vaihtoehto liikunta- ja toimintakyvyn sekä elämänlaadun ja mahdollisimman itsenäisen elämän sekä arjessa selviytymisen mahdollistumiseksi.*
- *Avun tarpeeseeni ei voida vastata tarkoituksenmukaisesti sosiaalihuoltolain mukaisilla palveluilla.*
- *Henkilökohtaisen avun tarpeeni ei painotu hoivaan, huolenpitoon tai valvontaan, vaan arkitoimissa avustamiseen ja mahdollisimman itsenäisen elämän edistämiseen avustajan avulla.*

Kuva. Freepik

Esimerkkejä 3/3

- *Tarvitsen henkilökohtaista apua kattamaan ne asiat ja tehtävät, jotka muutoin tekisin itse ja mahdollistamaan sellaista elämää, mitä haluaisin elää, mikäli sairauteni aiheuttamat toimintarajoitteeni eivät sitä vaikeuttaisi tai estäisi.*
- *Arjen suoritusten ja osallistumisen kannalta välttämättömät tehtävät tai toiminnot jäisivät ilman henkilökohtaista avustajaa minulta joko tekemättä tai niiden suorittaminen olisi minulle kohtuuttoman hankalaa.*
- *Pystyn määrittelemään oman avuntarpeeni määrän, sisällön ja antamisajankohdan.*
- *Kykenen itse ohjaamaan avustajaa ja päättämään siitä, millaista ja milloin tarvitsen apua.*

Omaishoidon tuki 1/2

- Hyvinvointialue järjestää. Palvelutarpeen arviointi.
- Hoitopalkkio on porrastettu. Myöntämisperusteet ja suuruus vaihtelevat eri hyvinvointialueilla.
- Omaishoidettavan omainen tai läheinen haluaa ryhtyä omaishoitajaksi ja hoidettava hyväksyy hänet omaishoitajakseen.
- Tuen myöntämisen keskeisinä perusteina on hoivan sitovuus ja vaativuus.
- Omaishoitajan on oltava hoidettavan omainen tai muu läheinen henkilö.

Omaishoidon tuki 2/2

- Omaishoidon tuki on kokonaisuus: hoitopalkkio, palvelut omaishoidettavalle, omaishoitajan työn tukeminen
 - esim. turvapalvelu, kotihoito, eläketurva, tapaturmavakuutus, muut tukipalvelut
- Omaishoitosopimus hyvinvointialueen ja omaishoitajan välille sekä hoito- ja palvelusuunnitelma.
- Omaishoitaja voi olla työssä käyvä. Työnantajan huomioitava omaishoitajan vastuut (esim. enemmän etätöitä, vähemmän työmatkoja)
- Lisätietoa omaishoidon tuesta Omaishoitajaliiton sivuilla täällä: <https://omaishoitajat.fi/tuet-ja-palvelut/omaishoidon-tuki/omaishoidon-tuen-hakeminen>

Mitä jos hakemukseni hylätään 1/4?

- Hyödynnä tässä ohjeessa mainittuja hakemasi etuuden/ palvelun myöntämisperusteita ja muita ohjeen vinkkejä valituksessasi.
- Jos hakemasi etuus/ palvelu hylätään, kannattaa päätöksestä valittaa.
- Lue hylkäävän päätöksen yhteydessä saamasi ohjeet muutoksenhakuun ja hakemuksesi hylkäämisen perusteet tarkkaan.
- Hae muutosta valitusaikana.

Mitä jos hakemukseni hylätään 2/4?

- Valituksessa sekä liitteenä olevissa lausunnoissa ja selvityksissä tulee olla kuvattuna selkeästi ja konkreettisin esimerkein,
 - että täytät hakemasi etuuden/ palvelun myöntämisen perusteet.
 - että päätöksessä mainitut hylkäämisperusteet eivät mielestäsi kohdallasi pidä paikkaansa.
 - mihin seikkoihin vaadit valituksessasi perustellusti muutosta

Mitä jos hakemukseni hylätään 3/4?

- Maksutonta oikeudellista apua saa esim. Invalidiliiton neuvonnasta.
- Yksityishenkilön vireille panemat valitusasiat käsitellään oikeudessa maksutta, kun asia koskee oikeutta etuuteen, etuuden suuruutta tai etuuden takaisinperintää.
- Valitukseen kannattaa liittää lisäselvityksiä, esim.
 - kattavampi, tuore lääkärinlausunto
 - fysio- ja/ tai toiminta- tai psykoterapeutin lausunto
 - tutkimustuloksia
 - juristin lausunto
 - yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto
 - muita selvityksiä

Mitä jos hakemukseni hylätään 4/4?

- Ilmoittaudu työnhakijaksi TE-palveluihin.
- Ilmoita, että haet työkykyäsi vastaavaa kokoaikatyötä. Myös silloin, kun sinulla on voimassa oleva työ- tai virkasuhde.
- Toimita Kelaan tai työttömyyskassaan työnantajan todistus, että työnantajalla ei ole tarjota sinulle työkykyäsi vastaavaa työtä.
- Lääkäreä voi pyytää, olisiko mahdollista kirjata lausuntoon, että tällä hetkellä potilaan olisi hyvä keskittyä kuntoutumiseen.

Millainen on hyvä valitus 1/2?

- Valitukseen olisi tärkeä kirjata:
 - *Minulla on diagnosoitu sairaudet tai vammat x, y, z. Sairauksistani tai vammoistani x, y, z aiheutuu pitkäaikainen ja niin merkittävä toimintakyvyn alenema, että täytän hakemani etuuden/ palvelun myöntämisen perusteet.*
 - Mihin saamasi päätöksen seikkoihin ja millä perusteilla vaadit valituksessasi muutosta.

Millainen on hyvä valitus 2/2?

- Valitukseen olisi tärkeä kirjata:
 - Konkreettisia esimerkkejä: miten hakemasi etuuden tai palvelun myöntämisperusteet kohdallasi täyttyvät sairautesi/ vammasi takia.
 - Perustelut, miksi hakemasi etuus/ palvelu on sinulle sairautesi/ vammasi vuoksi välttämätön.
 - Miten sairautesi vaikuttavat toimintakykyysi omassa arjessasi sekä sairauksien yhteisvaikutus liikunta-, toiminta- ja työkykyysi.

Krooninen väsymysoireyhtymä (ME/CFS): määritelmä

Duodecimin Hyvä käytäntö -konsensussuositus määrittelee ME/CFS:n sairaudeksi:

Kappaleessa 1.7 käytettäväksi suositeltavien diagnostisten kriteerien perusteella krooninen väsymysoireyhtymä (ME/CFS) määritellään merkittävästi elämää rajoittavaksi pitkäkestoiseksi sairaudeksi, jonka keskeisimpiä oireita ovat 1) voimakas ja invalidisoiva uupumus tai väsyvyys, joka ei selity millään muulla fyysisellä tai psyykkisellä sairaudella, ei parane levolla ja on kestänyt vähintään 6 kuukauden ajan, 2) suhteeton voinnin huononeminen ja oireiden paheneminen vähäisenkin fyysisen tai kognitiivisen rasituksen jälkeen (PEM, post-exertional malaise), 3) unihäiriöt, kivut, autonomisen hermoston ja immuunijärjestelmän oireet sekä kognitiiviset vaikeudet ja 4) oireiston aaltoilu.

ME/CFS: vammais- ja sosiaalihuoltolain palvelut

Duodecimin Hyvä käytäntö -konsensussuositus:

Vammaispalvelut ja sosiaalihuoltolain palvelut/ Suositus 5.4.1

- Suosittelemme, että kroonista väsymysoireyhtymää (ME/CFS) sairastavan toimintakykyä arvioitaessa kartoitetaan hänen tarpeensa ja oikeutensa vammaispalvelu- ja sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin. Tukipalvelut on myönnettävä toimintakyvyn perusteella yhdenvertaisesti, diagnooseista riippumatta.
- Näitä palveluja ovat muun muassa henkilökohtainen apu, kuljetuspalvelut, asunnon muutostyöt, asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet, palveluasuminen, omaishoito ja kotiapu.
- Kroonista väsymysoireyhtymää (ME/CFS) sairastava saattaa täyttää omaishoidon tuen myöntämisen perusteet, jos hänen sairautensa on vaikea.

ME/CFS: Kuinka sosiaaliturva tulee huomioida 1/3?

Duodecimin Hyvä käytäntö –konsensussuositus/ 6 Kuinka terveydenhuollossa tulee huomioida ME/CFS:ää sairastavien sosiaaliturva?

- 6.1 Mitä vaaditaan lääkärinlausunnoilta B ja C?
- Lääkärin tulee lääkärinlausuntoja yleisesti koskevien ohjeiden mukaan laatia pyydettäessä lääkärinlausunto, mutta sen kannanotto tai suositus on lääkärin itsenäinen ammatillinen arvio.

ME/CFS: Kuinka sosiaalityö tulee huomioida 2/3?

Duodecimin Hyvä käytäntö –konsensussuositus/ 6
Kuinka terveydenhuollossa tulee huomioida
ME/CFS:ää sairastavien sosiaalityö?

- 6.1 Mitä vaaditaan lääkärinlausunnoilta B ja C?
- B-lausunnossa tulee kuvata sairauden diagnostisten kriteereiden täyttyminen ja sairauden kulku, saatu hoito ja sen teho, toimintakyky ja ennuste lausunnolla haetun etuuden etuuskohtaisten ohjeiden mukaan.
- C-lausunnossa tulee kuvata toimintakyky haetun etuuden etuuskohtaisten ohjeiden mukaan.

ME/CFS: Kuinka sosiaaliturva tulee huomioida 3/3?

- Kela on laatinut yleisohjeet lääkäreille B-lausunnossa tarvittavista tiedoista eri sosiaaliturvaetuuksia haettaessa.
- Etuuksien myöntökriteereiden täyttyminen arvioidaan vakuutuslaitoksissa tai -yhtiöissä.
- ME/CFS:n osalta asianmukaisen diagnostiikan ja hoidon arviointi on koettu ongelmallisena potilaiden ja heidän läheistensä, terveydenhuollon ja vakuutusjärjestelmän kannalta. Tämä on ollut yksi taustatekijä Hyvä käytäntö konsensussuosituksen laatimisessa.
- Tässä sairaudessa melko varhain kirjoitetulla toimintakyvyn kuvauksen sisältävällä SVB-lausunnolla voitaneen käytännössä joissain tilanteissa selkeyttää mahdollisia ongelmakohtia

ME/CFS: Kuntoutussuunnitelma

Duodecimin Hyvä käytäntö –konsensussuositus/ 2.1 Hoito- ja kuntoutussuunnitelma

- Suosittelemme, että kroonista väsymysoireyhtymää (ME/CFS) sairastavalle laaditaan aina hoito- ja/tai kuntoutussuunnitelma, viimeistään kun diagnoosi on tehty.
- Suunnitelmassa huomioidaan varhaisista tukitoimista saadut kokemukset.
- Hoito- ja/tai kuntoutussuunnitelman laatii potilaalle hänen hoidostaan ja/tai kuntoutuksestaan vastaava terveydenhuollon yksikkö (lääkäri yhdessä moniammatillisen tiimin kanssa). Hoito- ja/tai kuntoutussuunnitelma laaditaan yhdessä potilaan kanssa, ja siinä sovitaan tavoitteet ja niiden seuranta.

Lisätietoa aiheesta

Yhdenvertaisuus- valtuutetun lausunto 1/3

- Yhdenvertaisuusvaltuutettu on antanut lausunnon Vakuutusoikeudelle koskien ME/CFS-potilaiden mahdollista syrjintää sairausetuusasioissa.
- Voit hyödyntää lausuntoa valituksessasi.
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnon löydät täältä:
<https://drive.google.com/drive/folders/1GwVRZZyTKovD1o82E3ApA8-lelgacy5>
- Hetki kerrallaan –blogista löytyy kooste Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnosta täältä:
<https://www.hetkikerrallaan.fi/me-cfs-sairaus/yhdenvertaisuusvaltuutetun-lausunto/>

Yhdenvertaisuus- valtuutetun lausunto 2/3

Ote lausunnosta

"Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä huomata, että myös kriteeriä siitä, että eläke evätään riittävän objektiivisen selvityksen puutteen vuoksi, on sovellettava yhdenvertaisesti."

"Tiettyjen sairauksien diagnosointi ei perustu objektiivisesti ja ulkoisesti tarvittaessa mittausteknologiaa hyödyntämällä havaittaviin ruumiillisiin löydöksiin, vaan enemminkin potilaan kertomuksiin ja lääkärin tekemiin muihin havaintoihin potilaan tilasta ja käytöksestä."

Yhdenvertaisuus- valtuutetun lausunto 3/3

"Jos eräiden näiden sairauksien osalta katsotaan työkyvyttömyyden aiheuttavan toimintarajoitteen olevan olemassa riittävän objektiivisin perustein, mutta eräiden muiden vastaavanlaisten objektiivisiin löydöksiin perustumattomien diagnoosikriteerien omaavien sairauksien osalta näin ei toimita, näyttää syntyvän olettava välittömästä syrjinnästä eikä olettava vaikuta olevan kumottavissa."

"Asiassa esitetyn selvityksen perusteella esille tulleista työkykyyn vaikuttavista tiloista tässä kappaleessa kuvatun laisia ainakin nykytiedon valossa ei objektiivisesti havaittaviin ulkoisiin ruumiillisiin seikkoihin perustuvia diagnooseja vaikuttavat olevan ainakin Krooninen väsymysoireyhtymä (CFS) sekä vaikea-asteinen masennus."

Invalidiliiton neuvonta

- Invalidiliiton neuvonta on tarkoitettu fyysisesti vammaisille henkilöille, heidän läheisilleen sekä ammattihenkilöstölle.
- Invalidiliiton asiantuntijat neuvovat valtakunnallisesti sähköpostitse ja puhelimitse vammaisten henkilöiden palveluihin tai oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä.
- Neuvonta on maksutonta.

Toimi näin:

- Lähetä kysymyksesi sähköpostilla neuvot@invalidiliitto.fi
- tai soita ti tai to klo 13–17 puh. 0200 1234.
- Invalidiliiton neuvonnan löydät täältä:
<https://www.invalidiliitto.fi/neuvonta>

Kirjallisuutta

Komulainen (2021). Krooninen väsymysoireyhtymä (ME/CFS) Hyvä käytäntö -konsensussuositus. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/ltk/article/hsu00019>

Vammaispalvelujen ohjeet (THL). <https://thl.fi/ohjeita-ammattilaisille/vammaispalvelujen-ohjeet>

Lue lisää henkilökohtaisesta avusta: <https://www.invalidiliitto.fi/vammaisuus/itsenainen-elama-ja-asuminen/henkilokohtainen-apu>

Lue lisää omaishoidon tuesta: <https://omaishoitajat.fi/tuet-ja-palvelut/omaishoidon-tuki/omaishoidon-tuen-hakeminen>

Omaishoitajaliitto. <https://omaishoitajat.fi/>

Invalidiliitto. www.invalidiliitto.fi

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto. <https://drive.google.com/drive/folders/1GwVRZZyTKovD1o82E3ApA8-lelgacy5>

